

Darnieji pirkimai: daugiau nei atitiktis

Žalieji, socialiniai ir inovatyvūs sprendimai –
kaip reali vertės kūrimo praktika

Greta Ambrutytė
Darniųjų pirkimų skyriaus vedėja

IT paslaugų pirkimai 2025 m.

300 mln. €

IT paslaugų vertė
(739 pirkimai)

< 2 mln. €

Su taikytais prieinamumo kriterijais
(93 pirkimai)

~ 0,7% pirkimų vertės

VPĮ 17 straipsnis – kryptis, o ne tik formalumas

Mažesnis neigiamas poveikis aplinkai

Pasirinkimas prekių, paslaugų ar darbų, kurie per visą gyvavimo ciklą daro kuo mažesnį neigiamą poveikį aplinkai, prisidedant prie klimato kaitos mažinimo.

Socialinių klausimų sprendimas

Pirkimų galios panaudojimas socialinei gerovei didinti, pvz., užtikrinant sąžiningą darbo užmokestį, skatinant lygybę ir įtrauktį.

Inovacijų skatinimas

Pirkimų panaudojimas naujiems, efektyvesniems ir pažangesniems sprendimams diegti, skatinant rinkos plėtrą ir technologinį progresą.

Kur dažniausiai prarandame vertę?

Neišnaudojame rinkos

Kai reikalavimai – tik formaliai įrašyti

Vertiname kainą, bet ne poveikį

Inovaciją uždarome specifikacijoje

Minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai – ne lubos

Rinkos tyrimas leidžia kelti kartelę

Ekonominio naudingumo vertinimas – realus įrankis

Pavyzdžiai: kasdieniai pirkimai

Pakuotės

Minimalus reikalavimas

- perdirbama ar homogeniška

Kur galime kelti vertę

- ✓ Papildomi balai už **perdirbtos žaliavos** % (pvz., plastike / popieriuje)

Biuro įranga / IT

Minimalūs reikalavimai

- Aukščiausia energinė klasė
- Baterija: ≥ 80 % talpos po 300 ciklų

Kur galime kelti vertę

- ✓ Taikyti **LCC / TCO vertinimą** (praktiniai įrankiai jau yra)
- ✓ **Baterijos** ilgaamžiškumas
→ **papildomi balai**
 ≥ 90 % talpos po 300 ciklų ar
 ≥ 500 ciklų išlaikant ≥ 80 %

Gyvavimo ciklo sąnaudų (LLC / TCO) skaičiavimo įrankiai

Austrija

TCO įrankiai

- **Kompiuteriams**, nešiojamiesiems kompiuteriams ir **monitoriams**
- Televizoriams
- Gartraukiams
- Indaplovėms
- **Šaldytuvams** ir šaldikliams
- Lemputėms ir apšvietimui
- Skalbyklėms ir džiovyklėms
- Kavos aparatams

<https://www.nabe.gv.at/tco-tools/>

Vokietija

LCC įrankis

Universali Excel skaičiuoklė įvairiems produktams

<https://www.koinno.de>

Lietuva – VPT

Gyvavimo ciklo sąnaudų skaičiuoklės

- Hematologiniams tyrimams atlikti reikalingos medicinos priemonės
- **Kompiuterių** ir **monitorių** skaičiuoklė
- Projektoriai
- Duomenų saugyklos
- Mažoji tinklo įranga ir bevielės prieigos taškai
- Didesnė tinklo įranga
- Nepertraukiamo maitinimo šaltiniai
- **Šaldytuvai**
- Serveriai

<https://vpt.lrv.lt/gyvavimo-ciklo-sanaudu-skaiciuokles/>

Pavyzdžiai: projektavimo ir statybos darbų pirkimai

MINIMALUS ≠ MAKSIMALUS

Pastatai

- ✓ **Aukštesnis** pastato tvarumo lygis
→ balai
- ✓ **EPD > 50%** išlaidų → balai
- ✓ **Gipso plokštės >2%** perdirbtų medžiagų → balai
- ✓ **FSC/PEFC mediena >80%** → balai

Keliai

- ✓ **Didesnis perdirbtų / antrinių / pakartotinio naudojimo medžiagų %** (virš minimalių reikšmių) → balai
- ✓ **Šiltųjų asfalto mišinių > 20%**
→ balai
- ✓ **EPD > minimali riba** → balai

Socialiai atsakingi pirkimai: žmonėms

- ✓ **Socialiniai kriterijai kaip vertės dalis**
Socialinių aspektų integravimas į pirkimus prisideda prie vertės kūrimo visuomenei.
- ✓ **Sąžiningas darbo užmokestis**
Reikalavimas mokėti darbuotojams sąžiningą atlyginimą užtikrina socialinį teisingumą.
- ✓ **Pažeidžiamų grupių įdarbinimas**
Pirkimo sąlygose galima numatyti reikalavimą įdarbinti asmenis iš pažeidžiamų visuomenės grupių, taip skatinant jų integraciją į darbo rinką.

IT paslaugų pirkimai 2025 m.

300 mln. €

IT paslaugų vertė
(739 pirkimai)

< 2 mln. €

Su taikytais prieinamumo kriterijais
(93 pirkimai)

~ 0,7% pirkimų vertės

Sprendimas:

IT sprendimai turi atitikti:

- ✓ **Darnumo standartą EN 301 549** (arba lygiavertį)
- ✓ **WCAG 2.2** – ne žemesnį nei AA lygį

Remiamų asmenų įdarbinimo kriterijus (atnaujintas)

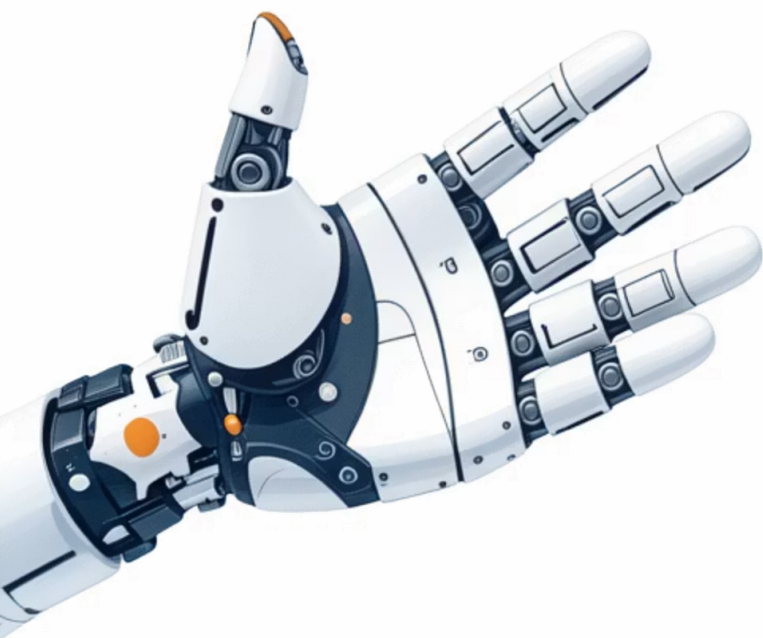
NAUJOS TIKSLINĖS GRUPĖS

- ✓ Vieni auginantys vaiką iki 8 m.
- ✓ 16 – 24 m. bedarbiai
- ✓ Pirmoji darbo veikla (kvalifikacija įgyta prieš ≤ 2 m.)
- ✓ ≥ 6 mėn. nedirbę bedarbiai
- Vyresni nei 50 m. (anksčiau – 55 m.)

POKYČIO REIKŠMĖ

- ✓ Platesnė darbo rinkos integracija
- ✓ Didesnis socialinis poveikis per pirkimus
- ✓ Įtraukties stiprinimas

DI ir inovacijos – artimiausia realybė

2026–2035 m. nacionalinės DI strateginės gairės
(projektas, numatoma patvirtinti 2026 m. I ketv.)

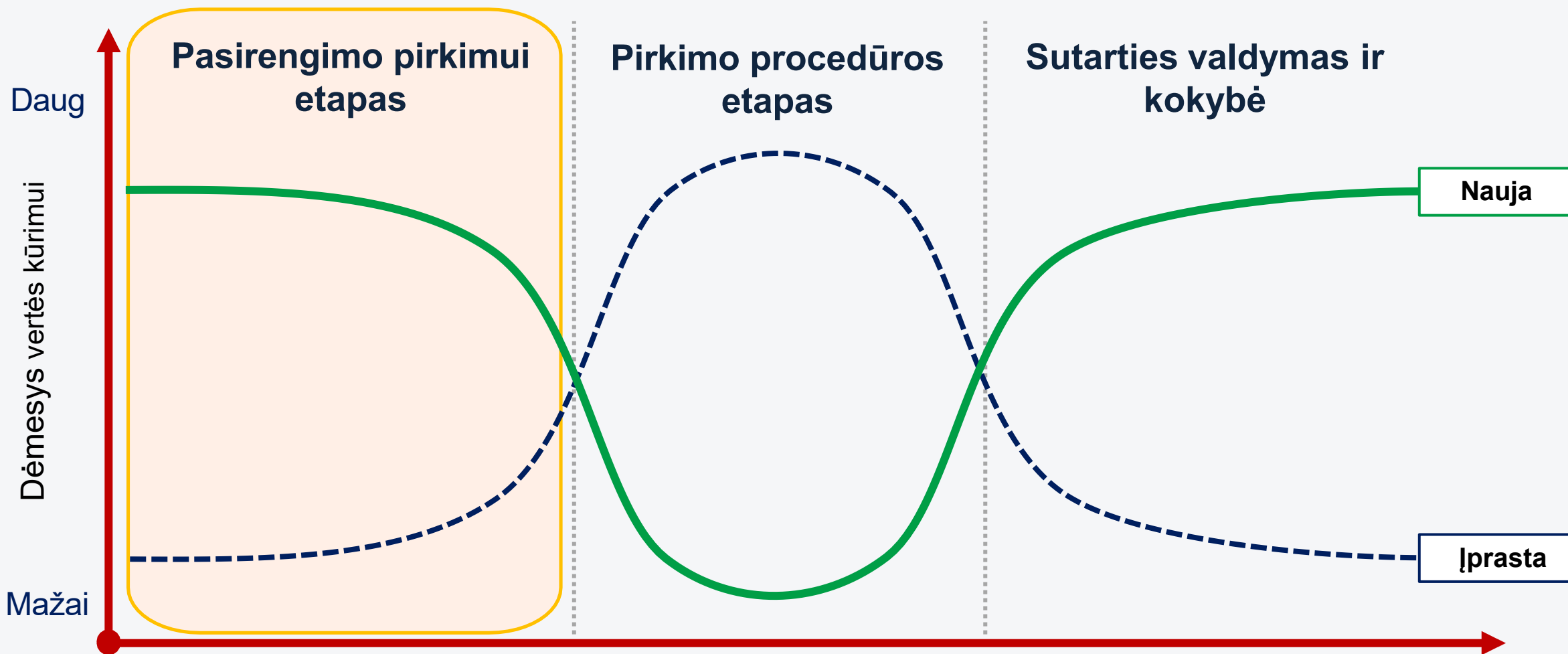
Viešajam sektoriui – **DI pirmenybės principas**

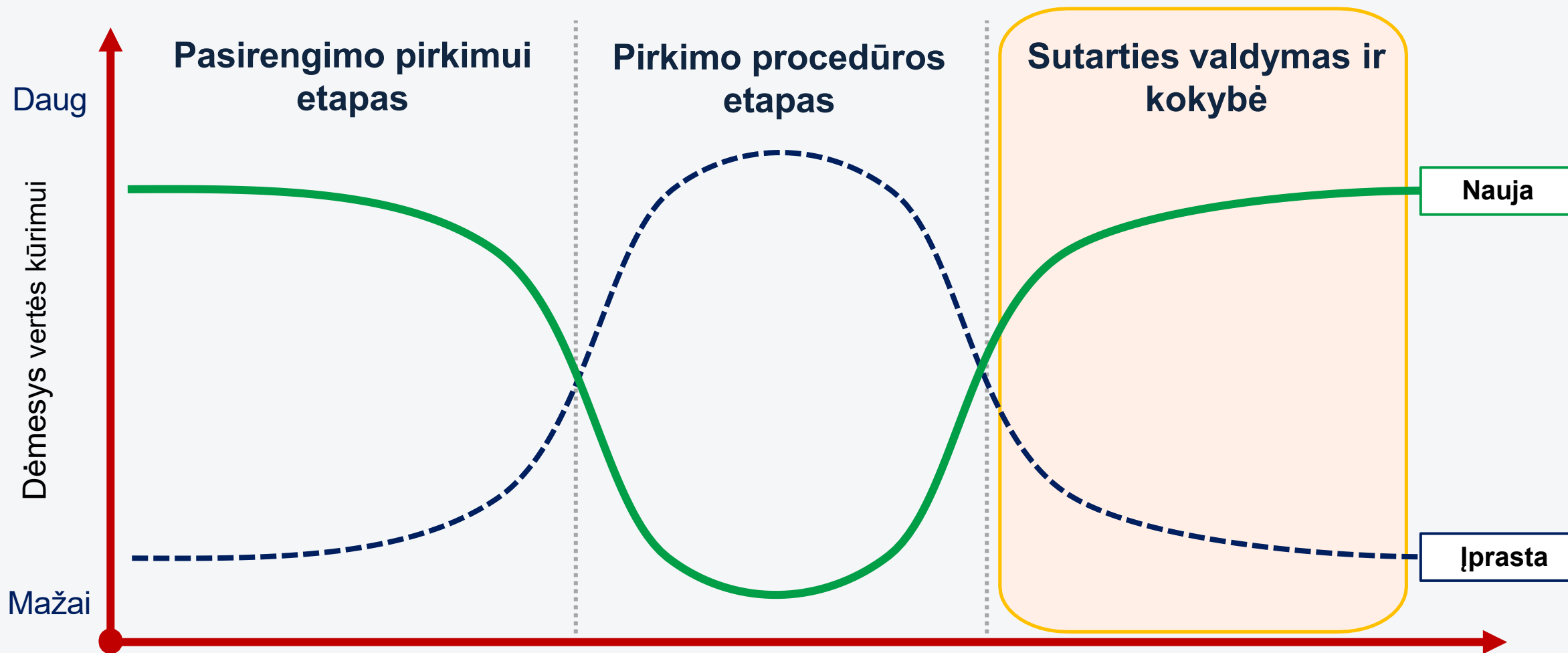
Į rezultatą orientuotų reikalavimų svarba

Kur kuriama vērtē? **Prieš** pirkimo procedūru

Kur kuriama vērtē? Ir po jos

Darnieji pirkimai nėra tik pareiga. Tai galios įrankis

Galios nustatyti aukštesnius standartus
Galios daryti teigiamą poveikį aplinkai
Galios kurti socialinę vertę
Galios skatinti inovacijas

Ačiū.

Greta Ambrutytė
Darnųjų pirkimų skyriaus vedėja

El. p. Greta.Ambrutyte@vpt.lt
www.vpt.lrv.lt

V I E Š Ū J Ū
P I R K I M Ū
T A R N Y B A